

Wtp-transitie: werk effectiever samen zonder zekerheid op zekerheid te stapelen

Fondsbestuurders, actuarissen, accountants en pensioenuitvoerders hebben een gezamenlijke verantwoordelijkheid om de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel soepel te laten verlopen. De overgang brengt aanzienlijke uitdagingen met zich mee die alleen met proactieve samenwerking, duidelijke communicatie en tijdige en realistische plannings het hoofd geboden kunnen worden. Alle betrokken partijen moeten effectiever samenwerken om zekerheid te geven over een betrouwbaar invaarproces, zonder daarbij zekerheid op zekerheid te stapelen.

COMPLEXE TRANSITIE

Pensioendeelnemers moeten erop kunnen vertrouwen dat de complexe transitie van een gezamenlijk pensioenvermogen naar individuele pensioenvermogens juist en volledig verloopt en dat zij krijgen waar zij recht op hebben. Essentieel daarbij is dat de datakwaliteit op orde is en de omrekening naar persoonlijke pensioenvermogens (het invaren) op een juiste wijze wordt uitgevoerd en verantwoord. Deze twee zaken komen samen in Toetsmoment 2 (TM2).

TM2 vormt de afronding van het proces van betrouwbaar invaren en markeert tegelijk de start van nieuwe verslaglegging onder de Wet toekomst pensioenen (Wtp) en de gewijzigde RJ610-accounting standaard. Hoewel er nog onvoldoende real-life casussen zijn om definitieve uitspraken te doen, ervaren we wel al dat de samenwerking tussen de verschillende ketenpartners cruciaal is voor het succesvol laten verlopen van de transitie, en dat deze samenwerking beter kan. Nauwere samenwerking tussen fondsbestuurders, actuarissen, accountants en andere partijen in de keten is nodig om interpretatieverschillen te minimaliseren en proactief oplossingen te vinden.

PROACTIEVE SAMENWERKING

We hebben met z'n allen een maatschappelijke verantwoordelijkheid om de transitie naar de Wtp goed te laten verlopen. De huidige praktijk is dat iedereen nog te veel 'op de eigen postzegel' zit. Pensioenfondsen

en uitvoeringsorganisaties zijn bezig voor zichzelf duidelijk te krijgen wat er in het transitieproces wordt verwacht en wat daarvoor nodig is. Daarbij moet vaak de interne organisatie worden meegenomen, waardoor de aanpak nu vaak nog erg intern gericht is en minder op de samenwerking met externe partijen zoals actuarissen en accountants. En die hebben misschien weer te weinig oog voor alle praktische uitdagingen.

Gezien het maatschappelijk belang en de schaarse capaciteit is het belangrijk dat ketenpartners proactief bij elkaar komen om verwachtingen, benodigde input en te realiseren output te bespreken. Ze moeten duidelijk uitspreken wat ze van elkaar verwachten en op welk moment. Heldere communicatie en een gedetailleerde planning, inclusief tijdslijnen en benodigde stappen, is het fundament om verder op te bouwen.

Hoewel pensioenuitvoerders meestal de leiding pakken om dit proces te managen heeft iedereen in de keten de verantwoordelijkheid om proactief samen te werken om de tijdslijnen van de Wtp te halen en effectief comfort te bieden. Een belangrijke taak is hier voor fondsbesturen weggelegd: zij moeten hun rol als regisseur van de keten pakken om tijdige betrouwbare informatie-uitwisseling tussen de ketenpartners te waarborgen. Uiteindelijk zijn zij, als fondsbesturen, immers verantwoordelijk voor een vertrouwde transitie.

DUIDELIJKHEID OVER VERANTWOORDELIJKHEDEN

De implementatie van de Wtp vereist het werken met data in de totale voortbrengingsketen op een efficiënte en gestructureerde manier. De actuaire en de accountant moeten met elkaar, met het pensioenfonds en de pensioenuitvoerder duidelijke afspraken maken over de verantwoordelijkheden.

De accountant brengt expertise in ten aanzien van de aantoonbare interne beheersing inclusief automatisering, de inrichting van de financiële administratie onder de Wtp en financiële verantwoording van TM2 (COS805). De accountant is voor de actuaire belangrijk voor de vaststelling van betrouwbare processen, IT-omgeving en input voor de transitieberekening. Ook geeft hij de verklaring af bij de basisgegevens op invaardatum (COS3000A). De actuaire is voor de accountant van belang voor waardering en analyse van technische voorzieningen en de transitieberekening.

ACTUARISSEN EN ACCOUNTANTS WERKEN SAMEN MET HET BESTUUR OM ADVIES TE GEVEN

Het startpunt bij de controle van de financiële verantwoording op invaardatum is de financiële positie uit het reguliere jaarwerk. Vervolgens werken de accountant en actuaire samen om de verschillen de reserves en voorzieningen, zoals het MVEV, de kostenvoorziening en de solidariteitsreserve, te controleren. Deze posten worden in aftrek genomen op het aanwezige pensioenvermogen per jaareinde, waardoor per saldo het beschikbare vermogen voor verdeling naar persoonlijke pensioenvermogens resteert.

Om deze verdeling te controleren werken de accountant en actuaire samen, waarbij de accountant met name de (interne beheersing rondom de) datastroom controleert en de actuaire de inhoudelijke verdelingsberekening. Deze werkzaamheden leiden tot een assurance-rapport bij de basisgegevens op invaardatum, dat door de actuaire wordt gebruikt om de actuariële verklaring af te kunnen geven.

Actuarissen en accountants moeten samen met het bestuur optrekken om advies te geven en de juiste certificeringen te waarborgen. Dit vereist een nauwe samenwerking en duidelijke communicatie tussen alle betrokken partijen en een gestructureerde aanpak waarbij alle partijen tijdig en effectief samenwerken.

TIJDIGE EN REALISTISCHE PLANNINGEN

Duidelijke en realistische plannings – waarbij alle ketenpartners tijdig worden betrokken en geïnformeerd – zijn nodig om alle benodigde werkzaamheden uit te voeren. Pensioenuitvoerders staan momenteel onder grote druk; plannings worden verschoven en transities worden bijvoorbeeld gepland naar 1 juli van een jaar. Dit leidt tot verschuivingen in de planning en verhoogt de complexiteit van het proces. Te meer omdat er voldoende rekening moet worden gehouden met de capaciteit die benodigd is van actuarissen en accountants.

Een goed gedocumenteerd proces, een gedetailleerde vastlegging van alle stappen en controles in het transitieproces om toekomstige vragen te kunnen beantwoorden, en de rol van externe ogen om de betrouwbaarheid van de transitie te waarborgen is een belangrijke volgende stap. Specifieke aandacht verdient de analyse van het fondsbestuur óf een betrouwbare en aantoonbare TM2-verantwoording opgesteld kan worden als die afwijkt van 1 januari. Wij hebben de indruk dat dit in de huidige overwegingen nog beperkt wordt meegenomen.

STEM DE PLANNING VAN HET JAARWERKPROCES EN TM2 GOED OP ELKAAR AF OM CAPACITEITSPROBLEMEN TE VOORKOMEN

Stem de planning van het jaarwerkproces en TM2 goed op elkaar af om capaciteitsproblemen – zowel aan de kant van de pensioenuitvoerders als aan de kant van de actuarissen en accountants – te voorkomen. Een gedetailleerde planning voor TM2, inclusief tijdslijnen en benodigde stappen rondom het invaardatum is essentieel om de werkdruk te verspreiden en te voorkomen dat alles op het hetzelfde óf laatste moment moet gebeuren. Het zou pensioenfondsen helpen als accountants en actuarissen proactief aangeven wat voor hen de (on)mogelijkheden zijn.

Actuarissen zouden de tijdsdruk voor zichzelf en andere ketenpartners kunnen verminderen door de rekenmodellen die ze gebruiken voor de invaarberekeningen al te valideren op basis van voorlopige cijfers. Dan hoeft dit op het moment suprême niet meer in alle detail te gebeuren en kunnen bijvoorbeeld wijzigingen ten opzichte van de eerder gecontroleerde berekeningen beoordeeld worden.

MATERIALITEIT BIJ CONTROLE

Een ander belangrijk onderwerp is de materialiteit bij de controle van de pensioentransitie en hoe deze moet worden toegepast in de context van pensioenovergangen. Gezien het directe effect op toekomstige uitkeringen kan de materialiteit lager zijn dan bij een reguliere jaarrekeningcontrole, waar deze meestal tussen de 0,5% en 1% van de voorziening pensioenverplichtingen ligt. Deze flexibiliteit is afhankelijk van de complexiteit van de regeling en beschikbare aantoonbare controles. Ook hier is een zorgvuldige afweging en planning vereist om ervoor te zorgen dat de accountant zijn gedetailleerde controles effectief en efficiënt kan uitvoeren. Idealiter zijn die complementair aan en niet overlappend met het werk van de actuaire en de pensioenuitvoerder.

GEZAMENLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID PAKKEN

De pensioentransitie is een complex en uitdagend proces dat nauwe samenwerking en communicatie vereist tussen actuarissen, accountants, pensioenfondsen en uitvoeringsorganisaties. Door proactief samen te werken, duidelijke verwachtingen uit te spreken, realistische plannings te maken en de inzichten van de ervaringen van de eerste fondsen die al zijn overgegaan te gebruiken, zorgen we ervoor dat de evenwichtige verdeling van het pensioenvermogen en de daarop gebaseerde toekomstige uitkeringen betrouwbaar en nauwkeurig worden vastgesteld en de pensioentransitie succesvol verloopt. ■

Drs. L. van Duijnhoven AAG (links) is pensioenexpert bij PwC.

Drs. N. Doets RA (midden) en H. van der Rijst RA zijn accountants van diverse pensioenfondsen bij PwC.

